

Prof. dr hab. Marek Bugdol

Instytut Ekonomii Finansów i Zarządzania UJ

Recenzja pracy doktorskiej M. Teczke pt. „ELASTYCZNOŚĆ ZASOBÓW W ZARZĄDZANIU RYZYKIEM MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW”

(rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem dr hab. Piotra Jedynaka prof. UJ, Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2017, 226 stron, 219 pozycji bibliograficznych, 2 załączniki, 62 tabele, 41 rysunków).

Podstawa prawna

Ustawa o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U z 2016 roku poz. 882 ze zm. w Dz. U z 2016 roku

Pismo Dziekana W Z i KS Uj z 16.06.2017 roku

Ocena tematyki

W zarządzaniu jakością jednym z dominujących kierunków badawczych jest szeroko pojmowana problematyka zarządzania ryzykiem. W nowej normie ISO 9001:2005 kilka kryteriów normy odnosi się w sposób pośredni lub bezpośredni do zarządzania ryzykiem (m.in. pkt. 5.1.2 - Orientacja na klienta, pkt. 6.3 - Planowanie zmian, pkt. 8.3 - Projektowanie i rozwój wyrobów i usług). Istnieją również rozwiązania normatywne odnoszące się wprost do zarządzania ryzykiem (np. ISO 31000:2009 *Risk management – Principles and guidelines* (PN-ISO 31000:2012 *Zarządzanie ryzykiem – Zasady i wytyczne*; ISO Guide 73:2009 *Risk management – Vocabulary* (PKN-ISO Guide 73:2012 *Zarządzanie ryzykiem – Terminologia*).

Istniejące znormalizowane systemy zarządzania nie wyczerpują wszystkich problemów występujących w praktyce zarządzania ryzykiem. W zarządzaniu tym bardzo ważną kwestią są decyzje dotyczące alokacji zasobów (ich dostępności w procesach i operacjach), ale szczególnie interesującym tematem badawczym może być elastyczność zasobów. Z tego powodu podjęta w pracy tematyka jest niezmiernie przydatna dla praktyki, ale również dla teorii zarządzania, (choć w zarządzaniu teoria jest również opisem dobrej praktyki).

Ocena celu pracy

Celem pracy było odwzorowanie modeli kształtowania elastyczności zasobów w procesach zarządzania ryzykiem małych i średnich przedsiębiorstw. Jak twierdzi autor: „model taki powinien umożliwić identyfikację czynników zarówno zwiększających jak i zmniejszających elastyczność zasobów w badanych grupach przedsiębiorstw”.

Ponadto autor twierdzi, że „możliwe jest polepszenie efektywności funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw poprzez zwrócenie baczniejszej uwagi na takie elementy zarządzania, jak wykorzystanie zasobów przedsiębiorstwa, minimalizacja ryzyka w prowadzonej działalności gospodarczej czy też skrócenie czasu adaptacji przedsiębiorstwa do zmieniających się warunków panujących na rynku” (s.5).

W odniesieniu do celu głównego M. Teczke sformułował również 5 celów częściowych.

Cele pracy zostały prawidłowo sformułowane. Zostały one wsparte szczegółową analizę literatury.

Warto też zauważyć, że cel pracy jest niezmiernie trudny i ambitny. Wymaga on, bowiem określenia takich pojęć, jak: zasoby, elastyczność zasobów, procesy zarządzania ryzykiem.

Ocena metod i narzędzi badawczych

Autor pracy na stronie 7 stwierdza, że „podstawowym narzędziem niezbędnym do odwzorowania modeli kształtowania elastyczności zasobów w procesach zarządzania ryzykiem małych i średnich przedsiębiorstw było opracowanie kwestionariusza ustrukturuwanego, który został przekazany prezesom, menedżerom oraz właścicielom 30 przedsiębiorstw z branż: usługowej, produkcyjnej oraz handlowej”.

Kwestionariusz składa się z trzech części: pierwsza dotyczy strategii badanych przedsiębiorstw, druga - percepcji ryzyka, trzecia - zasobów ludzkich, rzeczowych, finansowych oraz innych”.

Zakładam, że narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety (a nie opracowanie kwestionariusza).

Przyjęta metoda badań oraz narzędzie badawcze ma wiele ograniczeń. W tego typu badaniach zawsze mamy do czynienia z deklaracjami i opiniami, które muszą być weryfikowane innymi, dodatkowymi metodami badań.

Dlatego autor wykonał analizę literatury polskiej, jak i zagranicznej. Wykorzystane zostały również takie metody (?) badawcze, jak: analiza otoczenia oraz analiza Pareto.

Ocena struktury pracy

Praca doktorska składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów. W rozdziale 1 M. Teczke dokonał analizy zasobów. Rozdział 2 poświęcono rozważaniom odnoszącym się do elastyczności. Rozdział 3 zawiera opis instrumentów wykorzystanych w analizie empirycznej przedsiębiorstw. Rozdziały 4–6 stanowią część metodologiczną i empiryczną pracy. W rozdziale 6 wykorzystano analizę Pareto do wyselekcjonowania krytycznych instrumentów kształtowania elastyczności w poszczególnych typach zasobów. Na tej podstawie została wyznaczona perspektywna charakterystyka zasobów pozwalająca na ich praktyczne wykorzystanie. Struktura pracy jest poprawiana, logiczna i wynikająca z długiego procesu badawczego, pozwalającego na uporządkowanie gromadzonej i selekcjonowanej wiedzy.

Ocena merytoryczna

A. Część teoretyczna

Do silnych stron części teoretycznej zaliczam:

- dokonany przegląd klasycznych szkół zarządzania i ich powiązanie z teorią zasobową,
- odważne i jednoznaczne formułowanie własnych poglądów będących wynikiem analizy literatury,
- dobre powiązanie opisywanych problemów (przykład - od elastyczności zasobów, do warunków i opisanie takich pojęć, jak kultura, elastyczność struktur),
- dokonane zestawienie stymulatorów i barier elastyczności.

Za najlepszy rozdział w części teoretycznej uznaję rozdział 3 dotyczący instrumentów kształtowania elastyczności zasobów.

Uwagi:

Dokonany przegląd propozycji klasyfikacji zasobów byłby bardziej przejrzysty, gdyby autor odniósł się wprost do zasobów i wykorzystał inne istniejące typologie (np. zawarte w modelach doskonałości). Uważam również, że w pracy zawarto bardzo dużo wiedzy dotyczącej przeszłości-perspektywy historycznej, która –być może jest przydatna-, ale w niewielkim zakresie nawiązuje do celów pracy. Autor ma skłonność do powtórzeń (w pracy wielokrotnie czytamy, że otoczenie jest „zmienne”, „turbulentne”). Pewne treści są słabo powiązane z nazwami podrozdziałów (np. te, które dotycząc strategii działania).

Opisując cechy elastyczności autor wymienia i opisuje m.in. bezwładność, złożoność, niezmienność i trwałość. Podczas publicznej obrony doktorant powinien wskazać na kryteria wyboru takich a nie innych cech elastyczności.

B. Część metodyczna

Część metodyczną oceniam pozytywnie. Autor sformułował cele pracy, tezy i bardzo dobrze opisał procedurę badań.

W klarowny i logiczny sposób M. Teczke uzasadnia wybór metod badawczych.

Pozytywnie oceniam również spis narzędzi uelastyczniających poszczególne zasoby (jest on dobrze powiązany z częścią teoretyczną).

Uwagi:

Sformułowana teza główna jest bardzo ogólna. Czytelnik może mieć wątpliwości, co do tego, czy w małych i średnich przedsiębiorstwach mamy do czynienia z modelami i na ile podejmowane działania są świadome.

Fakt, że ryzyko jest postrzegane w kategoriach zjawisk niepożądanych nie wymaga badań empirycznych (można natomiast pytać o zakres tych opinii, odczuć, poglądów).

Podczas obrony pracy doktorskiej M. Teczke powinien wyjaśnić, jakie były szczegółowe kryteria doboru respondentów, (dlaczego wybrano po 10 osób z każdego typu przedsiębiorstw).

C. Część empiryczna

Do silnych stron części empirycznej zaliczam:

- dokonane uzasadnienie dla wyboru perspektywy czasowej strategii (w tym identyfikację kluczowych czynników),
- identyfikację czynników korygujących stosowane strategie,
- bardzo dobrą interpretację wyników badań,
- powiązanie wyników badań z diagnozą firm (np. nieprzewidywalności a kondycja finansowa),
- wnikliwe i przemyślane ustalenia diagnostyczne,
- bardzo dobrą analizę wypowiedzi odnoszących się do zasobów finansowych,
- rekomendacje dotyczące zarządzania zasobami.

Wyniki badań mają charakter diagnostyczny i mogą stanowić bazę wejściową dla dalszych badań zmierzających do wykrycia przyczyn badanych zjawisk (na przykład ocena zagrożeń może być wstępem do analiz jakościowych).

Bardzo interesujące są te wyniki badań, które dotyczą stopnia, w jakim organizacje wykorzystują różne narzędzia zarządzania zasobami rzeczowymi.

Praca doktorska ma znaczenie nie tylko diagnostyczne. Autor poprawnie formułuje możliwości wykorzystania badań empirycznych w różnych typach przedsiębiorstw (s.153 i dalsze).

Praca potwierdza, że w małych i średnich organizacjach wrasta znaczenie podejścia procesowego. Zwiększa się skłonność do ograniczania wewnętrznego (w tym operacyjnego) ryzyka. Ponadto, wyniki badań jednoznacznie wskazują na dwa niepokojące zjawiska:

- perspektywę krótkoterminową (będącą efektem uwarunkowań rynkowych, ale i wewnętrznych),
- brak zrozumienia idei kompetencji organizacyjnych (motywacja jest, bowiem podstawą rozwoju kompetencji - por. teoria góry lodowej).

Tego typu spostrzeżenia świadczą o niskim poziomie stosowania koncepcji projakościowych. Przeprowadzone badania są, więc bardzo użyteczne i cenne dla decydentów politycznych, ale i konsultantów gospodarczych.

Uwagi:

Opinie dotyczące znaczenia etyczności są subiektywne. Badania mają charakter deklaracyjny. Dokonany opis strategii nie odpowiada w jednoznaczny sposób, jakie są to strategie (np. w odniesieniu do klasycznego podziału strategii).

Oceny formułowane przez respondentów nie wskazują jednoznacznie na to, czy i w jakim zakresie posługują się oni analizami działalności konkurencji.

Formułowane oceny świadczą o ograniczeniach interpretacyjnych i wynikających z doboru metod badawczych. Dlatego pozytywnie oceniam podrozdział 6.1 recenzowanej pracy doktorskiej.

Proszę, aby podczas publicznej obrony pracy doktorskiej mgr M. Teczek udzielił odpowiedzi na pytanie: jaka jest różnica między elastycznością zasobów a elastycznym zarządzaniem zasobami w celu ograniczenia ryzyka?

Kryteria oceny edytorskiej

Zarówno zastosowana terminologia, przejrzystość tekstu, poprawność językowa, kompletność elementów treściowych, trafność symboliki i inne kryteria, jakości edytorskiej są poprawne.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z pracą stwierdzam, że doktorant wykazuje się olbrzymim zasobem wiedzy w zakresie zarządzania strategicznego i koncepcji zasobowej. Praca spełnia wszelkie wymagania stawiane pracom doktorskim i dlatego wnioskuje o dopuszczenie autora do publicznej obrony dysertacji.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. Praca spełnia wymagania zawarte ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zmianami).

25.07.2012